

11. Колісник М.К. Теоретико-методологічні підходи визначення показників конкурентоспроможності машинобудівного підприємства виробничо-господарської структури (ВГС) / М.К. Колісник, А.М. Ульянова // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. 27-28 листопада 2008 р. – Х. : ФОП Александрова К.М.; ВД "ІНЖЕК", 2008. – 248 с. – С. 128-133.

12. Уолш К. Ключевые показатели менеджмента: Как анализировать, сравнивать и контролировать данные, определяющие стоимость компании : пер. с англ. – 2-е изд. – М. : Изд-во "Дело", 2001. – 360 с..

13. Колісник М.К. Ринкова вартість капіталу компанії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.03 / М.К. Колісник; Держ. ун-т "Львів. політехніка". – Л. : , 2000. – 18 с..

14. Крикавський Є. Промисловий маркетинг : підручник / Є. Крикавський, Н. Чухрай. – 2-ге вид. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2004. – 472 с..

15. Фатухтдинов Р.А. Конкурентоспособность: Изд-во "Экономика, стратегия, управление". – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2000. – 312 с..

16. Борщук І.В. Ринкова вартість капіталу компанії та її акцій // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.3. – С. 252-259.

17. Алексеев І.В. Управління ресурсним забезпеченням промислово-фінансових груп : монографія / І.В. Алексеев, М.К. Колісник, А.С. Мороз. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2007. – 132 с.

УДК 330.131.5

Асист. Ю.С. Колодій – НУ "Львівська політехніка"

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ІНДИКАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Визначено поняття "модель управління", сформовано модель індикативного управління розвитком будівельної галузі. Визначено функції Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Міністерства регіонального будівництва у формуванні моделі індикативного управління розвитком будівельної галузі. Охарактеризовано ключові складники моделі, а саме: інвестиційне замовлення, проект бюджету та державне замовлення.

Ключові слова: модель управління, будівельна галузь, інвестиційне замовлення, проект бюджету, державне замовлення, індикатори.

Assist. Yu.S. Kolodiy – NU "L'vivs'ka Politekhnik"

Forming of indicative model of development management of a build industry

Certainly concept "model of management", an indicative management development of a build industry formed. The functions of Ministry of finance, Ministry of economy, Ministry of regional building are certain in forming of indicative case development of a build industry. Key component models are described, namely: investment order, budget statement and government order.

Keywords: case frame, build industry, investment order, budget statement, government order, indicators.

Актуальність проблеми. Індикативне управління в будівельній галузі поняття відносно нове, і тому від правильного розуміння того, як саме воно повинно здійснюватись, яким чином суб'єкти управління повинні впливати на об'єкти, за допомогою чого цей вплив може бути здійснений, залежить ефективність усього управління галуззю. Зауважимо, що у більшості визнаних підручників з менеджменту ця тема відсутня взагалі чи не розкрита у повному обсязі.

Аналіз останніх наукового дослідження. Проблема формування моделі індикативного управління потребує дослідження економічних та правових аспектів управління. Процес побудови моделі управління було досліджено у працях О.Є. Кузьміна [1], О.Г. Мельник [2]. Індикативне управління досліджували такі науковці як: І.С. Степанов, В.Б. Авер'янова[3], В.І. Кушкін, Н.А. Волгін [4], в роботах яких описано систему індикативного управління, суть державного регулювання ринкової економіки.

Мета роботи. Визначити поняття модель індикативного управління розвитком будівельної галузі. Охарактеризувати діяльність суб'єктів і об'єктів у цій моделі та описати їхню взаємодію.

Викладення основного матеріалу дослідження. Категорія "модель управління" є однією з ключових в науці і практиці управління. Це зумовлено тим, що будь-який керівництво вирішує такі питання: як управляти об'єктом, який арсенал управлінських стратегій, важелів і технологій використовувати, щоб ефективно вирішувати завдання?

Модель – це насамперед продукт моделювання, тобто процес, в якому беруть участь об'єкт моделювання і суб'єкт, тобто той, хто це моделювання безпосередньо здійснює. І управлінська, економічна модель не є винятком. Залежно від критеріїв, політичних і економічних ситуацій, установок і завдань, якими керується автор, моделі можуть істотно відрізнятися одна від одної, приблизно відповідати об'єкту і відображати авторську точку зору. Чия модель виявиться кращою, виявляється при порівнянні її з реально існуючим об'єктом і тим, наскільки правильно вона відображає і пояснює явища, що реально відбуваються, і наскільки ефективно дає змогу впливати на керований об'єкт [1].

Дуже часто буває так, що реального об'єкта взагалі немає, а існує він тільки в уяві автора. Тоді, спираючись на накопичений досвід, інтуїцію, наукові знання, тенденції і закономірності розвитку, робиться прогноз щодо того, як у майбутньому виглядатиме об'єкт, як створювати нову модель управління об'єктом і яким чином модель перебудовувати систему управління, що діє.

Під "моделлю управління" варто розуміти теоретично збудовану цілісну сукупність уявлень про те, як виглядає і як повинна виглядати система управління, як вона впливає і як повинна впливати на об'єкт управління, як адаптується і як має адаптуватися до змін в зовнішньому середовищі, щоб галузь могла добиватися поставлених цілей, стійко розвиватися і забезпечувати свою життєздатність. Вона охоплює базові принципи управління, стратегічне бачення, цільові установки і завдання, цінності, що спільно виробляються, структуру і порядок взаємодії її елементів, аналітичний моніторинг і контроль, рушійні сили розвитку і мотиваційну політику.

Відповідно до практики, що склалася, модель, яка керівникові здається ідеальною або найприйнятнішою, можна сконструювати за "методом збірки" з готових деталей і блоків, якими будуть елементи різних моделей управління, котрі найбільш ефективно працюють.

Наголосимо на місткості, багатогранності і комплексності самого поняття "Модель управління". Воно має складну внутрішню структуру, елементи якої по-різному здатні впливати на ідентифікаційні ознаки самої моделі,

але, будучи взаємопов'язаними і взаємозалежними, зумовлюють не тільки пряму, але і синергетичну дію на ефективність моделі [3].

Модель індикативного управління розвитком будівельної галузі відображає, яким чином суб'єкт індикативного управління впливає на об'єкт індикативного управління. Суб'єктами індикативного управління розвитком будівельної галузі є Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів, Міністерство регіонального розвитку і будівництва, Міністерство економіки, відомства, адміністрації, керівництво організації, підприємства. Об'єктами індикативного управління розвитком будівельної галузі є будівельна галузь, організації. Важливо зазначити, що будівельна галузь є однією з найважливіших галузей національної економіки, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. Важливість цієї галузі для економіки будь-якої країни можна пояснити так: капітальне будівництво, напевне, як жодна інша галузь економіки, створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей.

Кабінет Міністрів України складається з Прем'єр-міністра України, Віце-прем'єр-міністрів, Міністра Кабінету Міністрів, Першого віце-прем'єр-міністра і міністрів. Уряд затверджує програми, плани, стратегії і тд. та подає їх на розгляд до Верховної Ради України. Кабінет Міністрів України здійснює прямий вплив на діяльність своїх міністерств. Модель індикативного управління розвитком будівельної галузі зображено на рисунку.

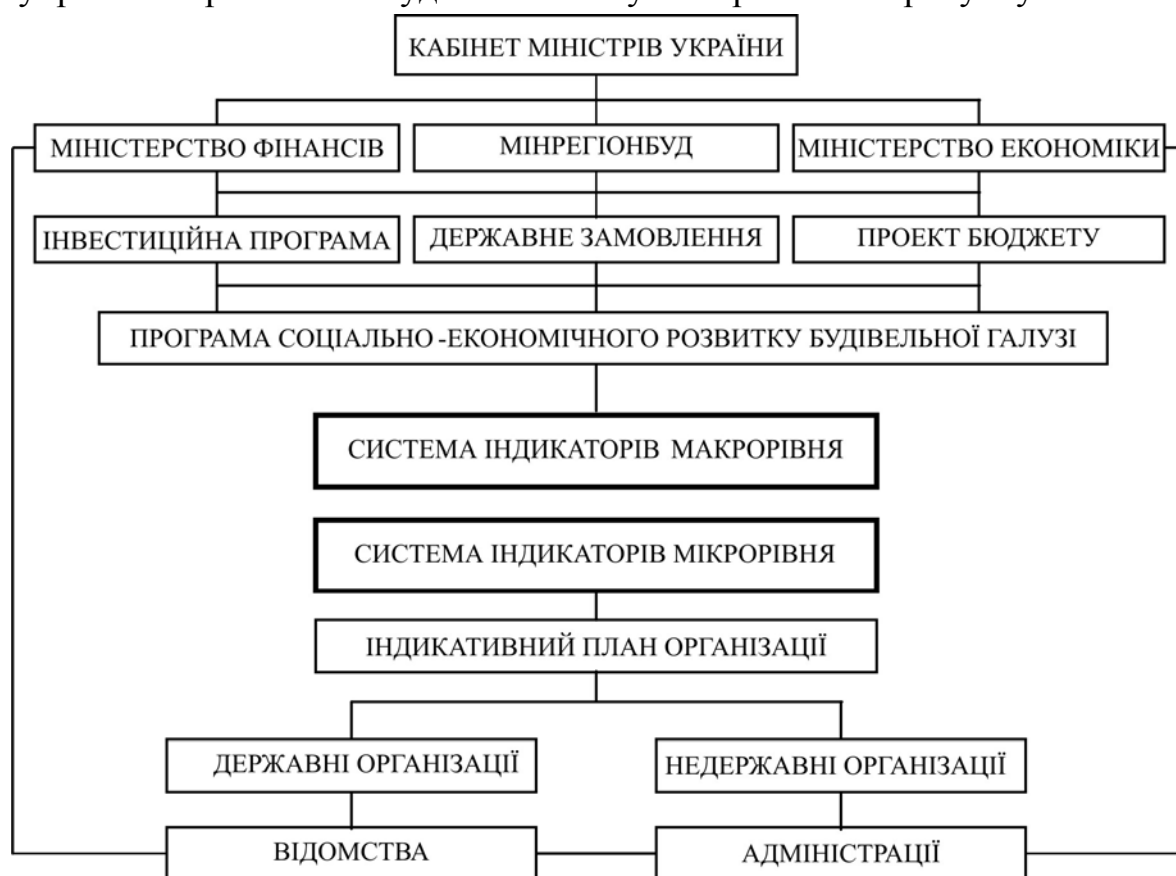

Рис. Модель індикативного управління розвитком будівельної галузі

Інвестиційна програма – програма використання інвестицій та інших коштів, залучених для її виконання, яка містить комплекс зобов'язань ліцензіата на період її виконання щодо капітального будівництва в певному регіоні.

Інвестиційні програми затверджують:

Кабінет Міністрів України – комплексні, міжгалузеві, міжрегіональні та регіональні інвестиційні програми, що фінансуються із залученням коштів Державного бюджету України (крім програм, затверджуваних Верховною Радою України); міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади – галузеві інвестиційні програми; Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідними місцевими радами – регіональні та місцеві інвестиційні програми, що фінансуються із залученням коштів республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів; у порядку, визначеному відповідними міжнародними договорами, – міждержавні інвестиційні програми [7].

Інвестиційна програма – це прогноз державної потреби в інвестиціях. Завданням Інвестиційної програми на планований рік щодо об'єктів інвестування є державне замовлення на інвестиційний розвиток. Територіальні інвестиційні програми капітального будівництва за джерелами фінансування можуть складатись з: коштів району, коштів міста, зовнішніх запозичень, інших коштів. До програми капітального будівництва належать: житлове будівництво, комунальне будівництво, освіта, культура, транспортна інфраструктура, соціальний захист населення.

Інвестиційні програми і проекти будівництва незалежно від джерел фінансування, підлягають обов'язковій комплексній державній експертизі у повному обсязі, крім об'єктів, затвердження проектів будівництва яких не потребує висновку комплексної державної експертизи.

Державне замовлення – це засіб державного регулювання економіки, який полягає, по-перше, формуванні на контрактній основі складу та обсягів продукції (робіт, послуг), потрібної для задоволення державних потреб, та, по-друге, розміщення державних контрактів на поставку (закупівлю) продукції серед підприємств (організацій, установ).

Державне замовлення на обсяг послуг населенню у будівельній галузі в межах державних мінімальних соціальних нормативів на планований рік формують щорічно Міністерство економіки Мінрегіонбуд, Міністерство фінансів, міністерства і відомства, органи місцевого самоврядування з використанням таких даних: бази даних фактичної наявності установ, які надають населенню соціальні послуги, типові переліки установ, що надають населенню соціальні послуги; нормативи забезпеченості установами, що надають населенню гарантовані соціальні послуги. До складу держзамовлення належать соціальні послуги в межах фактичної забезпеченості, але не вище за нормативну забезпеченість встановленого переліку установ.

Проект цього держзамовлення є основою під час розрахунку бюджетної потреби для установ, що фінансуються з бюджету, надають населенню соціальні послуги в межах державних мінімальних соціальних нормативів.

У складі Державного замовлення на управління встановлюються:

- порогові значення індикаторів соціально-економічного розвитку функцій управління, закріплених за міністерствами, державними комітетами, відомствами – центрами відповідальності за реалізацію функцій;

- державне замовлення Державному комітету за статистикою на ведення моніторингу соціально-економічного стану міст, районів, підприємств у системі індикативного управління.

Державне замовлення на поставку товарів а отже і фінансування будівельних робіт здійснюється у формі цільових контрактів під певних виконавців, а також у формі конкурсних контрактів, на які можуть претендувати декілька конкуруючих організацій. Практика конкурсних контрактів сприяє підвищенню ефективності розроблень і запобіганню монополізму окремих виробників.

Варто наголосити на важливості державного замовлення і його впливі на темпи економічного розвитку як галузі, так і держави загалом. У сучасних умовах обсяги випуску продукції підприємств визначаються насамперед наявністю платоспроможного попиту на неї. Збільшення державного замовлення приводить до підвищення платоспроможного попиту і стимулює загальне прискорення економічного зростання. З іншого боку, фінансування державного замовлення здійснюється за рахунок перерозподілу податків і зборів, отже, надзвичайно високий його рівень призведе до зниження можливостей підприємців щодо інвестування без участі держави.

Таким чином, велике значення має завдання визначення рівня державного замовлення, що забезпечує оптимальні темпи економічного розвитку. Його потрібно вирішуватися в комплексі із завданням розподілу засобів регіонального бюджету: з одного боку, на такі соціальні функції, як освіта, медичне забезпечення, підтримка малозабезпечених верств населення; з іншого – на інвестування і розвиток інноваційних технологій. Критерієм під час вирішення таких завдань є загальний рівень соціально-економічного розвитку галузі, який може бути виміряний за допомогою методології комплексного оцінювання.

Бюджетна потреба на реалізацію державного замовлення на обсяг послуг населенню в межах державних мінімальних соціальних нормативів на планований рік формує Міністерство фінансів на основі державних мінімальних соціальних і фінансових нормативів на планований рік [2].

Початковими даними для розрахунку бюджетної потреби є:

- соціальні стандарти і натуральні норми витрат видів діяльності, що фінансуються з бюджету (затверджує Уряд);
- державне замовлення на обсяг послуг населенню в межах державних соціальних гарантій на планований рік);
- ціни, тарифи на номенклатуру продукції (робіт, послуг), що пронормували у складі натуральних норм (спостерігає Державний комітет із статистики).

Бюджет формують Міністерство фінансів, міністерства, державні комітети, відомства, адміністрації міст, районів відповідно до чинного законодавства. У складі бюджету затверджують:

- інвестиційну програму, зокрема державне замовлення на інвестиційний розвиток;
- державне замовлення на обсяг послуг населенню в межах державних соціальних гарантій (у вартісному виразі);
- державне замовлення на постачання продукції (робіт, послуг) для державних потреб (у вартісному виразі).

Базою для формування системи індикаторів будівельної галузі макrorівня є програма соціально-економічного розвитку країни. Програма соціально-економічного розвитку країни враховує ринкові зміни, фінансові ресурси, механізми регулювання, пропонує розвиток реального сектора економіки, соціальної сфери та ін.

Програма соціально-економічного розвитку країни щодо житлово-комунального господарства, аналізує середню кількість житлової площі на одного мешканця, кількість підприємств комунального обслуговування, фінансово-економічний стан цих підприємств. Також вирішуються проблеми зі зношеності основних фондів, реконструкції, розбалансованості схем теплопостачання, реформування, модернізації житлово-комунального господарства. Під час реформування житлово-комунального господарства визначаються основні проблеми, цілі, завдання, критерії, що будуть свідчити про реалізацію цілей та ресурсне забезпечення.

Відповідно до програми, у будівельній галузі здійснюється Галузевий прогноз попиту і пропозиції на найважливіші види продукції, товарів і послуг для державних потреб. Ця Державна програма має чітко виражену соціальну спрямованість. Наприклад, в кожному регіоні країни передбачено зведення багатоквартирних житлових будинків для пільгових категорій населення. Формуванням системи індикаторів соціально-економічного розвитку будівельної галузі (макрорівня) займаються Мінрегіонбуд, Міністерство економіки та Міністерство фінансів, результатами роботи яких є:

- аналітична доповідь про проблеми і тенденції розвитку будівельної галузі;
- перелік і порогові значення індикаторів соціально-економічного розвитку будівельної галузі;
- перелік і порогові значення індикаторів ефективності програм розвитку будівельної галузі;
- перелік і порогові значення індикаторів ефективності інвестиційних проектів будівельної галузі;
- аналіз фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів;
- перелік і порогові значення індикаторів фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів будівельної галузі.

Важливим елементом формування моделей індикативного управління розвитком будівельної галузі є формування індикаторів фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів. Індикатори фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів повинні відображати середньогалузеві індикатори і бути внесені в угоди і контракти, що укладаються між Урядом, органами місцевого самоврядування і господарюючими суб'єктами.

Залежно від форми власності господарюючих суб'єктів, індикатори поділяють на три види індикаторів фінансово-господарської діяльності: недержавних підприємств; державних підприємств; бюджетних організацій соціальної сфери. Для формування порогових значень індикаторів господарюючих суб'єктів потрібно здійснити такі дії. Для недержавних підприємств:

- здійснити аудит фінансово-господарської діяльності підприємства;
- здійснити аналіз підприємства на предмет його фінансової стійкості і маркетингової діяльності, управління підприємством;

- встановити перелік і порогові значення індикаторів підприємства на основі середньогалузових індикаторів;
- здійснити аналіз впливу ступеня встановлених індикаторів на середньогалузові індикатори;
- представити інформацію в Мінекономіки для перевірки і логічного ув'язування міжгалузевих індикаторів;
- визначити порядок і терміни представлення інформації від підприємства з виконання індикаторів фінансово-господарської діяльності підприємства відповідно до структури паспорта підприємства (організації).

Для державних підприємств:

- здійснити аудит фінансово-господарської діяльності підприємства;
- здійснити аналіз підприємства на предмет його фінансової стійкості і маркетингової діяльності, управління підприємством;
- встановити планові (обов'язкові) значення індикаторів.
- здійснити аналіз впливу ступеня встановлених індикаторів на середньогалузові індикатори;
- представити інформацію в Мінекономіки для перевірки і логічного ув'язування міжгалузевих індикаторів;
- визначити порядок і терміни представлення інформації від підприємства з виконання індикаторів фінансово-господарської діяльності підприємства відповідно до структури паспорта підприємства (організації).

Таким чином, міністерства, здійснюючи діяльність на макрорівні, контролюють через свої відомства, відділення діяльність на мікрорівні для взаємодії зі своїми програмами і планами. Контролює цей процес кожне міністерство, а відповідальність за узгодження дій і їх виконання несе Кабінет Міністрів.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямі. Впровадження системи індикативного управління дасть змогу створити ефективну, конкурентну і демократичну модель індикативного управління розвитком будівельної галузі, за якої фактично саме суспільство щорічно за власні бюджетні кошти найматиме державні органи управління та відповідальних посадових осіб для професійного управління галуззю. І, при цьому, суспільство зобов'язуватиме владу досягати в кінці кожного року конкретних результатів роботи, які будуть визначені у системі індикаторів.

Основні індикатори – рівень життя населення, темпи розвитку регіону, міста, району, галузі економіки, розвиток соціальної сфери, підприємств, організацій, величина середньої заробітної плати, інфраструктурна забезпеченість і т. ін.

Система індикативного управління дасть змогу перетворити суб'єктів управління на суб'єкти відповідальності, що будуть переорієнтовані на досягнення чітко визначених соціально-економічних завдань і стануть підконтрольними й підзвітними. Механізм чітко визначених індикаторів дає змогу систематично оцінювати практику державного й муніципального управління і коригувати соціально-економічну політику на всіх рівнях влади, – держави, регіону, населеного пункту, окремого підприємства. У підсумку, це означає – технологічно спрямувати адміністративні процедури регулювання економіки й суспільних відносин на досягнення остаточних цілей і результатів.

Література

1. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів : Вид-во "Інтелект-Захід", 2003. – 352 с.
2. Мельник О.Г. Сутність і значення бюджетування на підприємствах // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2002. – № 466. – С. 123-128.
3. Державне управління в Україні : посібник / наук. ред. д.ю.н. проф. В.Б. Авер'янова. – К. : Вид-во ТОВ "СОМІ", 1999. – 265 с.
4. Кушлин В.И. Государственное регулирование рыночной экономики / В.И. Кушлин, Н.А. Волгин. – М. : Вид-во "Экономика", 2002. – 312 с.
5. Иванов А.П. Менеджмент : учебник. – СПб. : Изд-во В.А. Михайлова, 2002. – 440 с.
6. Вершигора Е.Е. Менеджмент : учебн. пособ. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1998. – 256 с.
7. Закон України "Про інвестиційну діяльність" Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991. – № 47. – С. 646.

УДК 658.310.8 *Наук. співроб. В.В. Костюк; доц. П.О. Русіло, канд. техн. наук; доц. В.М. Афонін, канд. пед. наук – центр Сухопутних військ Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного; викл. О.Є. Семенова – НУ "Львівська політехніка";*

МОДЕЛЮВАННЯ ВИПАДКОВИХ СИТУАЦІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Запропонована методика моделювання випадкових ситуацій має ігровий характер і використовується під час лабораторно-практичних занять з дисципліни "Експлуатація військової автомобільної техніки". Методика передбачає свідоме введення несправностей у систему автомобіля або його механізм. Курсанту пропонується знайти і усунути несправність. У ході вирішення завдання курсант повинен з'ясувати суть процесів, що відбуваються в системі, і вказати причини, які привели їх до відмови роботи автомобіля. Результат роботи курсанта оцінюється за часом усунення несправностей і якості виконаного завдання.

Ключові слова: військова автомобільна техніка, випадкові ситуації, курсант, методика, моделювання, неполадки, проблемне навчання.

*Research officer V.V. Kostiuk; assoc. prof. P.O. Rusilo; assoc. prof. V.M. Afonin
Scientific centre of Army Academy named after Hetman Petro Sahaydachnyi; lecturer O.E. Semenova – NU "Lviv'ska Politekhnik"*

Modelling of accidental situations during study of military motor vehicles

Suggested technique of accidental situations modelling is based on games and is applied during laboratory practical's on "Maintenance of military motor vehicles". Technique provides for deliberate infliction of disrepair on the motor vehicle system or its mechanism. Cadet is to find and eliminate the damage. In the course of completing the task cadet is to come to the point of the processes that take place in the system and to indicate reasons which have lead to inaction of a motor vehicle. The result of cadet's work is estimated by the time needed to eliminate the damage and quality of the completed task.

Keywords: military motor vehicles, accidental situations, cadet, technique, modelling, disrepairs, problem-solving training

Вступ. Враховуючи реформування Збройних Сил України (ЗСУ) і перехід держави на новий курс розвитку в умовах європейської інтеграції, дер-